

Handläggare
Isabella Sauma
Telefon: 08-50819427427

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2023-12-19

Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av betänkandet Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40).

Sammanfattning

På uppdrag av regeringen har en särskild utredare utrett om Sverige ska godkänna det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen. Protokollet handlar om en individuell klagomålsmekanism.

Utredningen besvarar tre frågor:

- möjligheter för barn att kunna kontakta och klaga till FN:s barnrättskommitté när barns rättigheter har kränkts i beslut som berör dem
- om lagändringar behöver göras för att barn ska ha bättre förutsättningar att kunna klaga
- om organisationer i civilsamhället ska ges statsbidrag för att stödja barn som behöver hjälp i form av barnombud

Förvaltningen ställer sig positiv till att Sverige godkänner det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, där barns möjlighet till prövning av klagomål i enskilda ärenden ökar.

.

Bakgrund

År 1990 ratificerades barnkonventionen av Sveriges riksdag och år 2020 blev konventionen svensk lag. Sverige har också godkänt de två första tilläggsprotokollen till barnkonventionen som berör barn i väpnade konflikter och handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.

Den 28 april 2022 uppdrog regeringen till en särskild utredare att ta ställning till om Sverige bör godkänna det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen om en individuell klagomålsmekanism. Utredningen skulle även ta ställning till konsekvenser av ett eventuellt godkännande och lämna eventuella författningsförslag som behövs för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt protokollet. Utredningen har även fokuserat på frågor med anknytning till barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen där barns åsikter, erfarenheter och perspektiv har beaktats för att kunna ta del av både brister och lösningar.

Utredningen har nu presenterat sitt betänkande, Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40). Betänkandet har skickats på remiss till ett stort antal kommuner, regioner och andra myndigheter och organisationer, däribland Stockholms stad. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat betänkandet till socialnämnden, utbildningsnämnden och tre stadsdelsnämnder, bland annat Farsta stadsdelsnämnd, för yttrande senast den 22 december.

Remissen i sammanfattning

Utredningen har identifierat vilka problem barn kan ha när de vill framföra klagomål till myndigheter. Detta har gjorts genom samtal med barn som har haft erfarenhet av att klaga på beslut som berört dem och även genom samtal med personer från myndigheter och organisationer i civilsamhället. I samtalen framkom det att barn och unga inte alltid har fått information om hur de ska gå tillväga när de velat lämna klagomål på beslut samt att de inte känner sig lyssnade eller trodda på av myndigheter. Vidare har barn och unga i samtalen själva fått ta upp vad de anser skulle behöva förändras för att de ska kunna uttrycka sin mening och klaga på beslut som berör dem. Det framkom att de önskar bättre hjälp att kunna klaga, särskilt när man inte har möjlighet att få hjälp av föräldrar eller andra vuxna i sin närhet. En annan synpunkt som kom fram var att barn behöver ha kunskap om sina rättigheter och få bättre förutsättningar att kunna framföra klagomål.

FN:s konvention om barns rättigheter, även kallad barnkonventionen, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. I barnkonventionen framgår det bland annat att alla barn har rätt att få stöd och skydd när de behöver det. I uppdraget till utredningen menar regeringen att barn ska kunna klaga när de inte får tillgång till sina rättigheter. Regeringen har därför velat att utredningen ska besvara tre frågor samt lämna förslag på förbättrade möjligheter för barn att kunna klaga.

Ska det vara möjligt för ett barn att kontakta och klaga till barnrättskommittén i FN om han eller hon upplever att hans eller hennes rättigheter har kränkts i Sverige?

I utredningen framgår det att barn som upplevt att deras rättigheter i Sverige har kränkts ska ha möjlighet att ta kontakt och lämna klagomål till FN:s barnrättskommitté. Utredningen belyser att det är bra att barn får vetskap om när staten har agerat felaktigt så att regeringen kan komma med åtgärder genom exempelvis förslag till lagändringar för att förhindra att andra barn drabbas av liknande händelser. Utredningen pekar dock på att långa handläggningstider hos barnrättskommittén leder till långa svarstider i klagomålsärenden. Det finns även en risk att ett inlämnat klagomålsärende kan skapa orealistiska förväntningar och förhoppningar hos barnet och den långa handläggningstiden kan medföra ytterligare påfrestningar, ovisshet och oro, särskilt i ärenden om utvisning av barn.

Ska det göras några ändringar i lagar i Sverige för att barn bättre ska kunna klaga och få tillgång till sina rättigheter?

Enligt utredningen behövs ett flertal lagändringar för att barn på ett lättare sätt ska kunna uttrycka sina klagomål och ta del av sina rättigheter. Utredningen exemplifierar med att barn bör ha hjälp och stöd av en lämplig person, förslagsvis en advokat, i dömande och rättsvårdande verksamheter, bland annat i samband med var placeringar utanför hemmet sker eller vid tvångsvård. Utredningen uttrycker att det är av vikt att barn får bättre information om hur de ska gå till väga när de vill framföra klagomål i olika situationer.

Ska staten ge pengar till organisationer i civilsamhället så att de kan ge stöd till barn som behöver hjälp?

Det framkommer i utredningen att staten bör tilldela statsbidrag till organisationer i civilsamhället för att barn med stora behov av hjälp ska kunna få stöd. Detta skulle vara särskilt viktigt för de barn som inte har ett fungerande nätverk och trygga vuxna personer i sin omgivning. Utredningen föreslår att barnrättsbyråer ska inrättas inom civilsamhälleorganisationer. Varje organisation ska ha ett barnombud som kan följa med barnet vid möten med myndigheter samt ge barnet information om dennes rättigheter. Utredningen lyfter dock att organisationerna inte bör tillhöra kommun eller annan myndighet och att det ska finnas tydliga regler som gör det tryggt för barnet utifrån det stöd de kan få.

Utredningen föreslår att Sverige bör godkänna barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll om ett klagomålsförfarande. Utredningen lämnar även ett antal förslag om åtgärder i svensk lagstiftning som syftar till att säkerställa barns möjligheter att klaga och utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjeomsorg.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till att Sverige godkänner det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen. Trots att utredningen belyser en del nackdelar med tilläggsprotokollet anser förvaltningen att fördelarna överväger med att få en prövning av klagomålsärenden hos barnrättskommittén.

Förvaltningen anser att Sverige bör göra de lagändringar som behövs för att barn ska kunna lämna klagomål, få vara delaktiga och få möjlighet att uttrycka sina åsikter i beslut som berör dem. Möjlighet till prövning av klagomål i enskilda ärenden ökar barns rättigheter enligt barnkonventionen om barns rätt till stöd och skydd. Vidare ställer sig förvaltningen positiv till förslaget om barnombud hos organisationer i civilsamhället där eventuella missförstånd kan överbryggas i de fall där barn har en misstro till myndigheter.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör
Första stadsdelsförvaltning

Therese Grahn
Avdelningschef
Första stadsdelsförvaltning

Bilaga

Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen (SOU 2023:40)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2023-11-30
Therese Grahn, Avdelningschef	2023-11-30